

POSTANOWIENIE

Dnia 31 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: SSA Zofia Rybicka-Szkibiel

Sędziowie: SA Romana Mrotek

SA Urszula Iwanowska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2012 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z odwołania Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o ustalenie podstawy wymiaru składek

przy udziale zainteresowanych J. A., Z. D., J. G., S. R., A. N., K. C., A. M., M. P. i W. S.

na skutek zażalenia organu rentowego na punkt 2 postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 czerwca 2012 r., sygn. akt VI U 169/12,

postanawia:

1) zmienić zaskarżone postanowienie i zasądzić od Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 540 (pięćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,

2) zasądzić od Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 1.080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka-Szkibiel SSA Romana Mrotek

Uzasadnienie:

Decyzjami z dnia 29 listopada 2011 r. dotyczącymi J. A., Z. D. i J. G. oraz z dnia 30 listopada 2011 r. dotyczącymi S. R., A. N., K. C., A. M., M. P. i W. S., Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne poszczególnych pracowników – zainteresowanych w niniejszej sprawie – w konkretnych miesiącach uznając, że oskładkowaniu na zasadach identycznych jak wypłaty z tytułu wynagrodzeń za pracę winny podlegać także dokonane na rzecz pracowników wypłaty świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Płatnik składek spółka (...), reprezentowana przez pełnomocnika - radcę prawnego, wniosła odwołania od wszystkich decyzji, a wszystkie odwołania zawierały argumenty wspólne dla wszystkich wydanych przez organ rentowy decyzji (łącznie 124).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych reprezentowany przez pełnomocnika – radcę prawnego, w jednobrzmiących odpowiedziach na odwołania wniósł o ich oddalenie.

Na rozprawie w dniu 16 maja 2012 r. pełnomocnik płatnika składek złożył oświadczenie o cofnięciu odwołań powołując się na fakt podjęcia negocjacji z ZUS oraz przebieg tych negocjacji. Obecni na rozprawie zainteresowani wyrazili zgodę na cofnięcie dotyczących ich odwołań. Pozostali zainteresowani wyrazili taką zgodę w sposób dorozumiany po rozprawie w trybie art. 203 § 3 k.p.c.

Pełnomocnik organu rentowego zgodę na cofnięcie odwołań wyraził w piśmie procesowym z dnia 22 maja 2012 r. wnosząc jednocześnie o zwrot kosztów postępowania.

Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w sprawie (punkt 1) oraz odstąpił od obciążania Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kosztami procesu (punkt 2).

Sąd Okręgowy wskazał, że rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania oparł na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., mając na uwadze art. 203 § 1 i 4 k.p.c. oraz art. 469 k.p.c.

Odnośnie punktu 2 postanowienia sąd pierwszej instancji wskazał, że w sprawie zachodziły przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. Sąd ten miał na uwadze, że odwołująca się cofnęła swoje odwołanie, co formalnie nakazuje by uważać ją za stronę przegrywającą niniejszy proces, to jednak nie bez znaczenia - w ocenie tego sądu - są okoliczności w jakich cofnięcie to nastąpiło i przebieg całego procesu.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w wyniku przeprowadzonego jednego postępowania kontrolnego organ rentowy wydał szereg niekorzystnych dla płatnika decyzji, które różniły się wprawdzie kręgiem zainteresowanych oraz okresami, których dotyczyły, jednak co do istoty odnosiły się wyłącznie do tego, czy spółka winna odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne od dokonywanych na rzecz pracowników wypłat finansowanych ze środków ZFŚS. Od każdej z tych decyzji odwołująca złożyła oddzielne, analogiczne odwołania, które organ rentowy przesłał do sądu zaopatrując w niemal jednobrzmiące odpowiedzi.

Zdaniem sądu pierwszej instancji – skoro w niniejszej sprawie cofnięcie odwołania nastąpiło na pierwszej rozprawie, na którą i tak nie stawił się pełnomocnik organu rentowego, koniecznym były uznanie, że odwołująca się poczyniła wszelkie starania, by zminimalizować potrzebę prowadzenia niniejszego procesu i uczynić go jak najmniej uciążliwym dla strony przeciwnej. W powyższej sytuacji, biorąc dodatkowo pod uwagę fakt, że nakład pracy włożony przez pełnomocnika organu rentowego w prowadzenie niniejszej sprawy był znikomy i ograniczył się wyłącznie do złożenia jednobrzmiących odpowiedzi na odwołanie na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 351 § 1 i 2 k.p.c. sąd pierwszej instancji orzekł jak w punkcie 2 postanowienia.

Z powyższym postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie odnośnie punktu 2 nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w złożonym zażaleniu wniósł o jego zmianę i zasądzenie od odwołującego się Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz organu rentowego kwoty 540 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu postanowieniu organ rentowy zarzucił naruszenie przepisów art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 i art. 102 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1249 ze zm.).

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno mieć miejsce w wypadkach szczególnie uzasadnionych, gdy względy słuszności przemawiają za odstąpieniem w części lub w całości od obciążania strony przegrywającej proces kosztami postępowania. W ocenie organu rentowego takie okoliczności w niniejszej sprawie nie zachodzą. Strona przeciwna cofnęła, bowiem odwołanie dopiero wówczas, gdy zorientowała się, że w innych sprawach o tożsamym przedmiocie postępowania jej odwołania nie są uwzględniane. Powyższe spowodowało konieczność przystąpienia przez organ rentowy do procesu i zajęcie merytorycznego stanowiska w

sprawie wyrażonego w odpowiedzi na odwołanie. Z uwagi na tożsamość przedmiotu postępowania i jego stron odpowiedzi na odwołanie złożone w tej i w innych sprawach miały tę samą treść. Stanowisko organu rentowego w tej sytuacji musiało być w sposób oczywisty jednolite. Natomiast ustawodawca znając specyfikę spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych i zaopatrzenia emerytalnego, gdzie generalnie sprawy nie należą do zawiłych i wymagających znacznego nakładu pracy, choć i od tej reguły zdarzają się liczne wyjątki, stawkę za prowadzenie tego typu spraw oszacował na bardzo niskim poziomie, bo 60 zł za jedną sprawę.

W tym stanie rzeczy, wobec faktu, że pełnomocnik organu rentowego złożył w niniejszej sprawie odpowiedź na odwołanie, a samo odwołanie było niezasadne, skarżący wniósł o uwzględnienie zażalenia i orzeczenie zgodnie z zasadą wyrażoną w treści art. 98 i 99 k.p.c.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego okazało się oczywiście uzasadnione.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.). Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, Lex nr 621775). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, Lex nr 1101325 oraz z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, Lex nr 949023).

W sprawie niniejszej Sąd Okręgowy uzasadniając zastosowanie art. 102 k.p.c. uznał, że przemawia za tym okoliczność, iż organ rentowy na podstawie jednego postępowania kontrolnego wydał szereg decyzji, w postępowaniu sądowym złożył jednobrzmiące odpowiedzi na odwołania, a pełnomocnik organu nie uczestniczył w rozprawie. Sąd Okręgowy miał również na uwadze, że płatnik składek cofając odwołania na pierwszej rozprawie poczynił wszelkie starania, by zminimalizować potrzebę prowadzenia procesu i uczynić go jak najmniej uciążliwym dla strony przeciwnej. A nadto uznał nakład pracy pełnomocnika organu rentowego za znikomy. Powyższe okoliczności w żaden sposób nie można zaliczyć do „szczególnych uzasadnionych wypadków” uzasadniający zastosowanie art. 102 k.p.c.

Niniejsza sprawa nie odbiega swoim charakterem i postępowaniem stron od spraw rozpoznawanych przez wydział pracy i ubezpieczeń społecznych. Złożenie odwołań jednobrzmiących przez płatnika składek i jednobrzmiących odpowiedzi przez organ rentowy jest zwykłym postępowaniem w sprawach, w których stan faktyczny jest analogiczny, jak również podstawy prawne działania organu rentowego są tożsame. Słusznie podnosi skarżący, że w sprawach opartych na tych samych podstawach faktycznych i prawnych zrozumiałe jest złożenie prawie jednobrzmiących pism procesowych.

Nie bez znaczenie jest również wskazanie przez płatnika składek, że przyczyną cofnięcia odwołań jest podjęcie negocjacji z ZUS w niniejszej sprawie i przebieg negocjacji (bez uszczegółowienia tych okoliczności) przy jednoczesnym wskazaniu przez organ rentowy, iż oświadczenie o cofnięciu odwołań zostało złożone wówczas, gdy w

sprawach o tożsamym przedmiocie postępowania odwołania przez sąd nie są uwzględniane. Żadna z przytoczonych okoliczności osobno, ani wszystkie razem, nie może zostać uznana za szczególnie uzasadniony wypadek.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał zażalenie za uzasadnione i na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 1 k.p.c. zmienił je uwzględniając wniosek skarżącego (punkt I).

O kosztach postępowania przed sądem pierwszej instancji Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o zasadę wynikającą z art. 98 k.p.c., tj. odpowiedzialności za wynik postępowania. Stosowanie do treści art. 203 § 2 i 3 k.p.c. pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, a na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego. Natomiast w razie cofnięcia pozwu poza rozprawą przewodniczący odwołuje wyznaczoną rozprawę i o cofnięciu zawiadamia pozwanego, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów. Gdy skuteczność cofnięcia pozwu zależy od zgody pozwanego, niezłożenie przez niego oświadczenia w tym przedmiocie w powyższym terminie uważa się za wyrażenie zgody. Z przytoczonych przepisów wynika, że zasadą jest, iż w przypadku cofnięcia pozwu (odwołania) obowiązkiem zwrotu kosztów procesu obciążony jest powód (tu odwołujący). Co do zasady stroną cofającą środek zaskarżenia uznaje się za przegrywającą sprawę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012 r., V CZ 109/11, Lex nr 1147814).

Organ rentowy ustosunkowując się do oświadczenia ubezpieczonego o cofnięciu odwołania, wyraził zgodę, wnioskując jednocześnie o zasądzenie na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W zgodzie z powyższym, skoro odwołującego należało uznać za przegrywającego spór, wniosek organu w zakresie kosztów procesu okazał się zasadny.

Wysokość kosztów ustalono na podstawie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów opłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Nadto Sąd Apelacyjny, zgodnie z wnioskiem skarżącego, w oparciu o zasadę wynikającą z art. 98 k.p.c. orzekł również o kosztach postępowania zażaleniowego uwzględniając § 12 ust. 2 pkt 2 powołanego wyżej rozporządzenia (punkt II).

SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka-Szkibiel SSA Romana Mrotek